

posem al dia la nostra fe

ARMAND PUIG I TÀRRECH

QUIN JESÚS COMUNIQUEM?

EL QUI DIU
«CREC» NO ÉS
UN TEMERARI O
UN VISIONARI,
SINÓ ALGÚ QUE
POT AFEGIR: «SÉ
DE QUI M'HE
FIAT.» ENS FIEM
I REFIEM DE
JESÚS I
PROCUREM
COMUNICAR-LO
DE PARAULA,
AMB LES OBRES
I DE VERITAT.

Els primers cristians representaven una vegada i una altra la figura d'un peix. El significat acròstic del terme «peix» en grec (*ikthys*) era desglossat així: *I* (= Jesús), *K* (= Crist), *Th* (= de Déu), *Y* (= Fill), *S* (= Salvador). Per tant, Jesús, el Crist, Fill de Déu i Salvador. Més enllà de l'enginy, els qui van començar a usar el símbol del peix sabien perfectament que el peix és un dels elements més propis de la vida de Jesús, coneixien sens dubte l'episodi de la multiplicació dels pans i els peixos. Ara bé, la reunió litúrgica per a celebrar i rebre l'Eucaristia, era l'acte setmanal més important de la comunitat cristiana. Per això, la fe i el culte quedaven integrats en la figura del peix, el qual evocava el miracle de la multiplicació dels pans, repetit en cada Eucaristia, i alhora el seu nom donava nom a la confessió de fe cristiana. En efecte, un cristià és un deixeble de Crist, un seguidor de Jesús, algú que creu que ell és Fill de Déu i Salvador del món. Aquestes paraules –«Jesús», «Crist», «Fill de Déu», «Salvador»– designen una persona que va ser i que és, que morí i que viu, que se'n va anar a Déu i que és amb nosaltres. D'una certa manera, els qui confessem Jesús com a Senyor i ho fem segons la fe de l'Església som una gent que viu en una situació incòmoda: la nostra fe es construeix damunt la paradoxa i no damunt la racionalitat estricta. Tanmateix, les paradoxes en què ens movem (un Déu encarnat, un Jesús que és Fill de Déu, un Esperit que és concret i actiu) no signifiquen que no puguem dir res sobre la nostra fe. Ben al contrari, la paradoxa cristiana no és un salt en el buit. El qui diu «crec» no és un temerari o un visionari, sinó algú que pot afegir: «sé de qui m'he fiat.» Ens fiem i refiem de Jesús i procurem comunicar-lo de paraula, amb les obres i de veritat.

1. UN ROSTRE CONCRET, EL DE «JESÚS»

Avui, la figura de Jesús està de moda en els mitjans de comunicació de tot el món. Llibres, articles, pel·lícules sobre Jesús i la seva vida se succeeixen a gran velocitat. És veritat que la religió és una redescoberta de les societats globalitzades postmodernes, desitjoses de conèixer allò que abans semblava anecdòtic o exòtic i que ara és a la porta de casa. És veritat que l'interès pel món antic i esotèric alimenta els grans circuits culturals. També és veritat que Jesús és fundador d'una religió –la majoritària, a nivell mundial– que sempre l'ha presentat com a

QUIN JESÚS COMUNIQUEM?

personatge virtuós en grau màxim i amb una característica –el seu celibat– que l’allunya ostensiblement d’altres figures religioses (Buda, Mahoma, Moisès) i el fa estrany a una cultura on el sexe és vist com a imprescindible.

Jesús resulta alhora fascinant i desconcertant, atractiu i incòmode, i per això s’ intenta que la seva humanitat sigui el més semblant possible a allò que s’espera de qualsevol ésser humà. Es diu, per exemple, «Per què Jesús no hauria pogut fuetejar els mercaders del temple endut pel seu zel en la defensa de la santedat del temple?» O bé: «Per què Jesús no hauria pogut ser un bon rabí jueu que complís estrictament la Llei i ensenyés a fer el mateix?» O encara: «Per què Jesús no hauria pogut tenir relacions sexuals, eventualment amb Maria Magdalena?» O bé: «Per què Jesús no hauria pogut ser un analfabet?» El problema, però, no és allò que Jesús «hauria pogut ser» sinó allò que les fonts històriques indiquen que va ser. Plantejar-se què hauria pogut ser Jesús no és rellevant: és clar que, com a home que era, hauria pogut ser i fer el mateix que qualsevol altre home. La qüestió, però, és comprendre, amb la certesa més gran possible, quines van ser les seves opcions vitals i com les va realitzar. Hi ha en joc l’honradesa intel·lectual d’un debat que mai no ha de caure en la morbositat ni s’ha de convertir en un simple mitjà per a guanyar diners.

És clar que no totes les preguntes sobre la figura històrica de Jesús tenen una resposta amb un idèntic grau de fiabilitat. Per exemple, no coneixem quin era l’aspecte físic de Jesús; tan sols sabem que Pilat s’estranyà que, un cop penjat a la creu, morís tan aviat i això ens fa pensar que era una persona de complexió més aviat robusta (de fet, havia treballat molts anys en una feina manual). O bé sabem que duia barba, com tots els jueus de l’època, i que els seus cabells havien de ser llargs, d’acord amb les prescripcions de la Llei relatives a no afaitar-se els polsos.

En canvi, per reprendre tan sols una de les preguntes que ens fèiem anteriorment, sabem que mai no va pegar ningú, ni tan sols els mercaders del temple: els en va expulsar, tot tombant-los les taules on feien el negoci i tirant per terra les monedes dels canvistes, i va valer-se d’un fuet de cordes per fer sortir del temple el bestiar que es comprava per oferir-lo posteriorment en sacrifici. N’hi ha prou de llegir atentament els textos corresponents a aquest episodi, que es troben en els tres sinòptics i en l’evangeli segons Joan, per arribar a aquesta conclusió. Expulsar no vol dir fuetejar. D’altra banda, cal distingir entre una acció plena de violència i una acció plena d’indignació. Fer servir la violència, física o verbal, significa fer mal a una persona, ferir-la greument. Ara bé, desmuntar momentàniament les parades dels canvistes i dels venedors d’ocells i bestiar que hi havia al temple per raons religioses relatives a la utilització d’un espai sagrat com a lloc de mercadeig és un gest que no atempta contra ningú però que en devia avergonyir més d’un! La prova és que Jesús no va ser detingut ni in-

JESÚS RESULTA
ALHORA
FASCINANT I
DESCONCERTANT,
ATRACTIU I
INCÒMODE, I
PER AIXÒ
S’INTENTA QUE
LA SEVA
HUMANITAT
SIGUI EL MÉS
SEMBLANT
POSSIBLE A
ALLÒ QUE
S’ESPERA DE
QUALSEVOL
ÉSSER HUMÀ.

crepat: massa raó que tenia! Aquell gest públic, però, augmentà l'antipatia profunda que li professaven els dirigents del temple i reforçà segurament la seva convicció que calia eliminar el rabí de Natzaret.

També sabem que Jesús mai no va considerar que la Llei fos prioritària: Jesús proclama l'arribada del Regne i allò que el segueix (l'adhesió i la conversió de cor), però no exhorta a la pràctica meticulosa de la Llei de Moisès a l'estil dels fariseus. La pràctica de la Llei no és un objectiu de la seva vida ni de la seva predicació. Jesús reinterpreta la Llei de manera nova; altrament, hauria estat un simple reformador del judaisme. Jesús, però, llegeix la Llei fent-la esclatar per dintre, portant-la més enllà d'ella mateixa. Igualment, sabem que Jesús va decidir no casar-se, tot i que tot bon jueu (i Jesús ho era!) es casava per tal de complir el deure bíblic de multiplicar la nissaga humana. Per a ell, la primacia era Déu i el seu Regne. La seva vida estava casada amb aquesta causa: prendre muller no entrava dintre els seus interessos. Maria Magdalena va ser, doncs, una deixeblla fidel que el va seguir fins al final, però no va ser la seva companya: no hi ha cap text dels segles I i II que admeti aquesta darrera interpretació. Finalment, és ridícul defensar que Jesús era analfabet basant-se en dades del tot obscures (per exemple, fer dibuixos a terra quan volgué acusar els acusadors de la dona adúltera). ¿És que els mestres de la Llei (en un català llatinitzat, «els escribes») havien de dignar-se a discutir amb algú que no sabia de lletra? I Jesús és presentat discutint sovint amb ells!

En resum, comuniquem un Jesús concret, del qual la crítica històrica més exigent pot dibuixar els contorns i les tonalitats. No comuniquem un Jesús eteri i incorpori inventat pels seus seguidors, que haurien convertit un fracassat en un triomfador, que haurien transformat un obscur rabí galileu en el Fill de Déu resuscitat i gloriós.

2. UN ROSTRE DIVERS, EL DE «CRIST» I «FILL DE DÉU»

Alguns fan una equació que no és apropiada. Diuen: «El Jesús terrenal, el d'abans de la resurrecció, és el Jesús home; el Jesús en qui creiem, el de després de la resurrecció, és el Jesús Fill de Déu.» Formular així les coses és dissociar la història i la fe, és convertir la fe cristiana en una doctrina de tons ideològics que és creguda per alguns però que resulta distant i poc creïble per la majoria. Si no podem parlar de Jesucrist, figura humana i divina, ja abans de la seva resurrecció, si el Jesús que anuncia l'Evangelí i mor a la creu no es mou en l'àmbit de Déu, aleshores poden tenir raó els que diuen que l'Església s'ha inventat la divinitat de Jesús. Poc importa si es diu que l'apòstol Pau o les comunitats hel·lenistes són els autors d'aquesta innovació, o bé si cal esperar al concili de Nicea, al segle IV dC, perquè sigui definida la divinitat de Jesús.

El rostre divers, i únic, de Crist acompanya tota la vida de Jesús. Es tracta, però, d'un rostre tan integrat en el rostre concret del rabí de Natzaret, que sola-

EL PROBLEMA NO ÉS ALLÒ QUE JESÚS «HAURIA POGUT SER» SINÓ ALLÒ QUE LES FONTS HISTÒRIQUES INDIQUEN QUE VA SER. PLANTEJAR-SE QUÈ HAURIA POGUT SER JESÚS NO ÉS RELLEVANT: ÉS CLAR QUE, COM A HOME QUE ERA, HAURIA POGUT SER I FER EL MATEIX QUE QUALSEVOL ALTRE HOME.

QUIN JESÚS COMUNIQUEM?

ment emergeix en ocasions especials i puntuals. Els deixebles, custodis de la memòria de Jesús des de la primera hora, tenen dificultats per a traspasar la barreira de l'exterioritat. S'hi esforcen però topen amb els seus propis condicionaments (la por, la temptació del poder, la duresa de cor). Tan sols hi ha un moment de llum en l'anomenada «confessió» de Pere, a Cesarea de Filip: «Tu ets el Crist.»

Malgrat la limitació dels deixebles i la constant discreció de Jesús a l'hora de manifestar la seva identitat profunda, la presència de Déu, el Pare, plana sobre el conjunt de la vida de Jesús amb una força del tot especial: sembla que Jesús només sàpiga parlar de Déu. Les paràboles, per exemple, són relats construïts per fer veure com Déu actua i es fa present en la vida dels homes. Els miracles, encara, no són simples demostracions de poder sinó actes en què esdevé real la cosa més extraordinària: hi ha miracles perquè l'amor de Déu ha irromput a la terra, i Jesús n'és el seu herald. És a dir, Jesús parla tant *de* Déu que arriba a parlar *des de* Déu. Quan Jesús proclama que el Regne de Déu és aquí, que la història ha deixat de ser opaca, que la desesperança ja no té sentit, que la joia esborra tota tristesa, parla des de Déu. És cert que els profetes havien anunciat que Déu vindria en un futur més o menys llunyà i que implantaria la justícia per sempre. Tanmateix, cap profeta no havia gosat afirmar que la vinguda de Déu era un fet. Tan sols algú que coneix el disseny del Pare pot atrevir-se a dir que el seu regnat ja ha començat, que no cal esperar més. Jesús revoluciona els cors perquè capgira el present i el converteix en l'inici del món nou: els pobres poden ser feliços perquè Déu és ara i aquí al seu costat, perquè ha arribat l'hora del seu consol, perquè ha començat el temps de l'abundància. Però, ¿qui pot parlar així? ¿Qui pot actuar així? ¿Qui pot fer de la terra un jardí sense males herbes? Tan sols aquell que coneix el cor i el disseny de Déu. Tan sols aquell qui és el seu Fill.

En resum, comuniquem un Jesús divers i únic, que porta, amb propietat, el nom de Crist i de Fill de Déu. La sorpresa i l'estupor davant la manera com Jesús parla i com actua fan de la seva figura un signe de contradicció. La fe no és mai un sil·logisme ni una evidència. Sempre és el resultat d'una acceptació. Acceptar Jesús no és fàcil, perquè fins i tot els creients tenim por d'acceptar-lo, no fos cas que ens obligués a anar massa enllà. Hi ha hagut, però, un enviat, ungit per l'Esperit, que ha habitat i resta amb nosaltres. Comuniquem, doncs, un Jesús que salva, present i vivent.

LA QÜESTIÓ ÉS
COMPRENDRE,
AMB LA
CERTESA MÉS
GRAN POSSIBLE,
QUINES VAN
SER LES SEVES
OPCIONS VITALS
I COM LES VA
REALITZAR. HI
HA EN JOC
L'HONRADESA
INTEL·LECTUAL
D'UN DEBAT
QUE MAI NO HA
DE CAURE EN
LA MORBOSITAT
NI S'HA DE
CONVERTIR EN
UN SIMPLE
MITJÀ PER A
GUANYAR
DINERS.

Dirigeix:
Josep Codina i Farrés

claret
EDITORIAL

Editorial Claret SLU
www.editorialclaret.cat